

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το παρόν έγγραφο δεν έχει μεν νομικά δεσμευτική ισχύ, δηλώνει, ωστόσο, την πρόθεση των υποστηρικτών του να συμβάλει ενεργά και εποικοδομητικά στην ανάπτυξη πολιτικών για την πολυγλωσσία στα ΑΕΙ. Η Διακήρυξη είναι ανοικτή προς υπογραφή από όλους όσους ασχολούνται με ζητήματα πολυγλωσσικού γραμματισμού και επιστημολογίας, γλωσσικής πολυμορφίας και ανθρωπίνων γλωσσικών δικαιωμάτων, και συγκεκριμένα από: (α) συλλογικά όργανα όπως ερευνητικές/ακαδημαϊκές μονάδες, οργανώσεις, ομοσπονδίες, ενώσεις (με ή χωρίς νομική οντότητα), (β) φυσικά πρόσωπα και ιδιαίτερα μέλη ακαδημαϊκών μονάδων και άλλων κοινωνικών φορέων που ασχολούνται ενεργά με τις γλώσσες στην εκπαίδευση.

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Οι πολιτικές «διεθνοποίησης» ή ενίσχυσης της διεθνούς φυσιογνωμίας των ΑΕΙ, για τις οποίες το ενδιαφέρον των πανεπιστημίων αλλά και των εθνικών και υπερεθνικών οργανισμών αυξάνεται συνεχώς, αποσκοπούν – ή τουλάχιστον έτσι ισχυρίζονται – στην ενίσχυση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης σε έναν ολοένα και περισσότερο διαδικτυακά συνδεδεμένο κόσμο. Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), οι πρωτοβουλίες των πολιτικών διεθνοποίησης στοχεύουν στην επίτευξη ισοτιμίας μεταξύ των ΑΕΙ διαφόρων κρατών-μελών της Ε.Ε., στο πλαίσιο του «Ευρωπαϊκού Εκπαιδευτικού Χώρου», προωθώντας διακρατικές συνεργασίες και συμπράξεις μεταξύ πανεπιστημίων, ώστε να επιτευχθεί η δημιουργία «εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης χωρίς αποκλεισμούς». Ωστόσο, η διεθνοποίηση έχει οδηγήσει στη σταθερά αυξανόμενη χρήση της αγγλικής γλώσσας ως «ακαδημαϊκής γλώσσας», στη διδασκαλία μέσω της αγγλικής γλώσσας και την «αγγλοποίηση» των ΑΕΙ. Μολονότι οι σαφείς αποδείξεις σχετικά με τα μειονεκτήματα της αποκλειστικής χρήσης της αγγλικής γλώσσας στη διδασκαλία μαθημάτων, την έρευνα, τις ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις και τη δικτύωση αυξάνονται, οι εθνικές αρχές και οι φορείς χάραξης γλωσσικών πολιτικών εμμένουν στην άποψή τους ότι η αγγλική γλώσσα αποτελεί μέσο οικονομικής ανάπτυξης, εκσυγχρονισμού και διεθνούς επικοινωνίας. Ωστόσο, η χρήση της αγγλικής γλώσσας σε βάρος της εθνικής γλώσσας και άλλων επίσημων γλωσσών ενδέχεται να οδηγήσει στην αποδυνάμωσή τους και σε απώλεια γλωσσικών δικαιωμάτων των πολιτών. Επιπλέον, η χρήση της αγγλικής γλώσσας σε βάρος άλλων γλωσσών –είτε αυτές αποτελούν σημαντικό συμβολικό κεφάλαιο είτε όχι– έχει συνέπειες για τη γλωσσική και πολιτισμική ποικιλομορφία, επιφέροντας απομείωση κοινωνικής και επιστημολογικής γνώσης.

ΓΕΝΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ

Οι υπογράφωντες τη «Διακήρυξη για την πολυγλωσσία στην Ανώτατη Εκπαίδευση», η οποία συντάχθηκε από την «Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα της Κοινωνίας των Πολιτών για την Πολυγλωσσία» [ECSPM], υποστηρίζουν τις βασικές αρχές της «Πρωτοβουλίας του Ελσίνκι για την Πολυγλωσσία στην Επιστημονική Επικοινωνία»¹ καθώς και τις Συστάσεις CM/Rec(2022)1 που υιοθετήθηκαν από την

¹ Συνοπτικά, η Πρωτοβουλία του Ελσίνκι (<https://www.helsinki-initiative.org/fr/read>) αποσκοπεί στα εξής: (1) Υποστήριξη της διάδοσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων προς όφελος της κοινωνίας, διασφαλίζοντας ότι: α) οι ερευνητές αξιωνόητοι της διάχυσης των ερευνητικών τους αποτελεσμάτων πέραν του ακαδημαϊκού χώρου και της συμβολής τους σε θέματα πολιτιστικής και κοινωνικής κληρονομιάς β) παρέχεται ισότιμη πρόσβαση στην παραγόμενη γνώση από την έρευνα σε μία ποικιλία γλωσσών (2) Προστασία των εθνικών υποδομών για τη δημοσίευση των ενδεδειγμένων σε τοπικό επίπεδο ερευνών διασφαλίζοντας ότι: α) οι εκδότες περιοδικών και βιβλίων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα διαθέτουν τόσο επαρκείς πόρους όσο και την απαιτούμενη υποστήριξη για τη διατήρηση υψηλών προτύπων ποιοτικού ελέγχου και εγκυρότητας της έρευνας, και β) η μετάβαση προς την Ανοικτή Πρόσβαση δεν θέτει σε κίνδυνο την ύπαρξη εθνικής εμβελείας εκδοτών περιοδικών και βιβλίων (3) Προαγωγή της γλωσσικής πολυμορφίας στα συστήματα αξιολόγησης, αξιολόγησης και χρηματοδότησης της έρευνας, διασφαλίζοντας ότι: α) κατά τη διαδικασία αξιολόγησης από τους εμπειρογνώμονες, οι υψηλής ποιότητας έρευνες εκτιμώνται ανεξάρτητα από τη γλώσσα δημοσίευσης ή το μέσον δημοσίευσης, και β) όταν χρησιμοποιούνται συστήματα βασιζόμενα σε μετρήσεις, η δημοσίευση περιοδικών και βιβλίων να λαμβάνει εξ ίσου υπόψη όλες τις γλώσσες.

Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά αναφορικά με: “The importance of plurilingual and intercultural education for democratic culture”². Δεσμεύονται μάλιστα να συμβάλλουν στη λήψη αποφάσεων και πρακτικών χάραξης πολιτικής, οι οποίες:

- διασφαλίζουν και υποστηρίζουν τη χρήση πολλών γλωσσών, πέραν της επίσημης ή επίσημων γλωσσών των ΑΕΙ στη διοίκηση, την έρευνα, τις δημοσιεύσεις, τη διδασκαλία και μάθηση, καθώς και στην καθημερινή επικοινωνία
- διασφαλίζουν και ενισχύουν την πολυγλωσσία ιδίως στη διδασκαλία και τη μάθηση, τη διακρατική ερευνητική συνεργασία
- βασίζονται στη χρήση εργαλείων γλωσσικής τεχνολογίας για υπηρεσίες διδασκαλίας και μάθησης που διευκολύνουν τη χρήση διαφορετικών γλωσσών.

ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Οι υπογράφωντες τη Διακήρυξη της ECSPM για την Πολυγλωσσία στην ανώτατη εκπαίδευση δεσμεύονται να συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση των πανεπιστημιακών αρχών, των υπευθύνων για τις γλωσσικές πολιτικές και τη γλωσσική διαχείριση, των υπευθύνων για την ανάπτυξη Προγραμμάτων Σπουδών, καθώς και στην ευαισθητοποίηση των διευθυντών ερευνητικών μονάδων, των επιστημόνων, των ερευνητών, των φοιτητών, του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού. Τέλος, δεσμεύονται να συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών ως προς τα εξής:

- Η γνώση της εθνικής ή οποιασδήποτε άλλης γλώσσας που μιλάει κανείς δεν εξασφαλίζει τον επιστημολογικό γραμματισμό στη γλώσσα αυτή, ο οποίος συνεπάγεται πολύ διαφορετικές πρακτικές λόγου από τους λαϊκούς γραμματισμούς. Ωστόσο, και οι δύο είναι σημαντικές για την κατασκευή νοήματος σε εκπαιδευτικό πλαίσιο, από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς.
- Όταν κάποιος διδάσκεται σε μια γλώσσα ή μαθαίνει μια γλώσσα διαφορετική από τη δική του, δεν συνεπάγεται ότι είναι σε θέση να παράγει μια εγγενή φυσική ποικιλία αυτής της γλώσσας.
- Είναι σημαντικό οι φοιτητές και το προσωπικό των πανεπιστημίων να ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν όλες τις γλώσσες και τις γλωσσικές ποικιλίες που έχουν στο ρεπερτόριό τους, ώστε να επιτυγχάνεται ουσιαστική επικοινωνία σε ποικίλες εκφάνσεις της ακαδημαϊκής τους ζωής.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Οι υπογράφωντες τη Διακήρυξη της ECSPM για την πολυγλωσσία στην ανώτατη εκπαίδευση συνιστούν στους φορείς χάραξης πολιτικής, τους διακρατικούς, εθνικούς ή κρατικούς οργανισμούς, τις υπηρεσίες, τα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά ιδρύματα, τους χρηματοδότες της έρευνας και τους ερευνητές να υιοθετήσουν τις ακόλουθες προτάσεις, όπως αυτές διατυπώνονται στη Διακήρυξη:

1. Παροχή ευκαιριών για την ένταξη διαφορετικών γλωσσών (όχι μόνο της Αγγλικής), ως μέσων διδασκαλίας σε προγράμματα σπουδών, παράλληλα με την επίσημη γλώσσα του ιδρύματος.
2. Επισήμανση της ύπαρξης πολλών «αθέατων» γλωσσών οι οποίες υπάρχουν σε όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Να διατεθεί ο ανάλογος χώρος, ώστε οι γλώσσες αυτές να καταστούν «ορατές» και να αναγνωριστούν.
3. Παροχή προϋποθέσεων για επιλογή της γλώσσας, ώστε να διασφαλιστεί η ποιότητα της εκπαίδευσης.
4. Παροχή προϋποθέσεων ώστε οι διδάσκοντες που προσφέρουν μαθήματα σε γλώσσες διαφορετικές από την επίσημη γλώσσα (ή τις επίσημες γλώσσες) του ιδρύματος να διαθέτουν επιστημολογική επάρκεια στις γλώσσες αυτές.
5. Παροχή βοήθειας στους «διεθνείς» (ξένους) φοιτητές, ώστε να ενταχθούν στην ακαδημαϊκή κοινότητα και, ως εκ τούτου, να τους προσφέρονται ευκαιρίες για υποστήριξη και εντατικά γλωσσικά μαθήματα.

² <https://www.coe.int/en/web/education/-/new-council-of-europe-recommendation-on-the-importance-of-plurilingual-and-intercultural-education-for-democratic-culture>

6. Αποφυγή μονόγλωσσων/μονοπολιτισμικών εκπαιδευτικών εμπειριών και παροχή βιβλιογραφίας, εργαλείων γλωσσικής τεχνολογίας, βίντεο σε διαφορετικές γλώσσες.
7. Ενθάρρυνση των ερευνητικών ομάδων όλων των πανεπιστημίων, ώστε να αποφασίζουν για τη γλώσσα (ή τις γλώσσες) που θα χρησιμοποιούν σε διαφορετικές χρονικές στιγμές (κατά τη διάδραση, τη διάχυση και τη δημοσίευση των ερευνητικών αποτελεσμάτων).
8. Ενθάρρυνση της μετάφρασης και της παράλληλης χρήσης γλωσσών, καθώς και της επένδυσης σε εργαλεία γλωσσικής τεχνολογίας.

Μετάφραση: Βασιλική Δενδρινού

Επιμέλεια: Ελένη Σελλά και Αικατερίνη Κιγτσιόγλου